

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΑΡΧΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ
ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ**

Αθήνα, 22-06-2017

Αριθ. Πρωτ.: Γ/ΕΞ/4806/22-06-2017

Α Π Ο Φ Α Σ Η ΑΡ. 70/ 2017

(Τμήμα)

Η Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα συνεδρίασε σε σύνθεση Τμήματος στην έδρα της την Τετάρτη 24-05-2017 μετά από πρόσκληση του Προέδρου της, σε συνέχεια της από 26-04-2017 συνεδρίασης, προκειμένου να εξετάσει την υπόθεση που αναφέρεται στο ιστορικό της παρούσας. Παρέστησαν ο Αναπληρωτής Πρόεδρος, Γεώργιος Μπατζαλέξης, κωλυμένου του Προέδρου της Αρχής, Κωνσταντίνου Μενουδάκου, και τα αναπληρωματικά μέλη Παναγιώτης Ροντογιάννης, ως εισηγητής, και Γρηγόριος Τσόλιας, Χαράλαμπος Τσιλιώτης, σε αναπλήρωση των τακτικών μελών Αντωνίου Συμβώνη, Χαράλαμπου Ανθόπουλου και Σπυρίδωνα Βλαχόπουλου αντίστοιχα, οι οποίοι, αν και εκλήθησαν νομίμως εγγράφως, δεν παρέστησαν λόγω κωλύματος. Στη συνεδρίαση παρέστη, με εντολή του Προέδρου, η Γεωργία Παναγοπούλου ειδική επιστήμονας-ελέγκτρια, ως βοηθός εισηγητή. Επίσης, παρέστη, με εντολή του Προέδρου, και η Ειρήνη Παπαγεωργοπούλου, υπάλληλος του Διοικητικού-Οικονομικού Τμήματος της Αρχής, ως γραμματέας.

Η Αρχή έλαβε υπόψη της τα παρακάτω:

Η Αρχή έλαβε την με αρ. πρωτ. Γ/ΕΙΣ/8430/21-12-2016 καταγγελία του Α (εφεξής «καταγγέλλον») σχετικά με λήψη μηνύματος ηλεκτρονικού ταχυδρομείου στις 14.10.2016 στην ηλεκτρονική του διεύθυνση από τη δικηγορική εταιρεία «Μπόλος & Συνεργάτες» (εφεξής «υπεύθυνος επεξεργασίας»). Μέσω του μηνύματος ο υπεύθυνος επεξεργασίας τον καλούσε να συμμετάσχει σε ομαδική αγωγή που θα ασκήσει η εταιρεία διεκδικώντας αποζημίωση για το σκάνδαλο χειραγώγησης του δείκτη LIBOR. Ο καταγγέλλον αναφέρει

ότι είναι δανειολήπτης δανείου σε ξένο νόμισμα (CHF) και μέλος του «Συλλόγου Δανειοληπτών Ελβετικού Φράγκου» (εφεξής «σύλλογος»). Στη συνέχεια απευθύνθηκε στο σύλλογο και έλαβε τηλεφωνικά τη διαβεβαίωση ότι δεν έχουν διαβιβαστεί τα προσωπικά του δεδομένα, ως μέλους του συλλόγου, σε τρίτο. Απέστειλε επίσης μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου στον υπεύθυνο επεξεργασίας, καθώς και δεύτερο μήνυμα στη συνέχεια, ζητώντας να σταματήσει η επικοινωνία και ασκώντας με βάση το άρθρο 12 του ν. 2472/1997 το δικαίωμα πρόσβασης, με σκοπό να μάθει την πηγή των προσωπικών του δεδομένων που επεξεργάζεται ο υπεύθυνος επεξεργασίας.

Στη συνέχεια, η Αρχή απέστειλε στον υπεύθυνο επεξεργασίας το με αρ. πρωτ. Γ/ΕΞ/1024/09-02-2017 έγγραφο με το οποίο τον ενημέρωσε σχετικά με το νομικό πλαίσιο που ρυθμίζει την αποστολή αζήτητης ηλεκτρονικής επικοινωνίας με αυτοματοποιημένα μέσα, όπως εν προκειμένω το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο, για σκοπούς διαφημιστικούς (άρθρο 11 ν. 3471/2006) και ζήτησε από τον υπεύθυνο επεξεργασίας να απαντήσει σχετικά με: α) τον τρόπο με τον οποίο περιήλθαν εις γνώση του τα στοιχεία επικοινωνίας του καταγγέλλοντος, β) την καθυστέρηση στην ικανοποίηση του δικαιώματος πρόσβασης του καταγγέλλοντος.

Ο υπεύθυνος επεξεργασίας απάντησε με το με αρ. πρωτ. Γ/ΕΙΣ/1545/24-02-2017 έγγραφο, στο οποίο αναφέρει ότι η διεύθυνση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου του καταγγέλλοντος περιήλθε σε γνώση του λόγω της σχέσης του με το σύλλογο, η οποία εντάσσεται σε επιδίωξη καταστατικών του προβλέψεων.

Ακολούθως, ο υπεύθυνος επεξεργασίας κλήθηκε νομίμως, με το με αρ. πρωτ. Γ/ΕΞ/2428/22-03-2017 έγγραφο, σε ακρόαση ενώπιον της Αρχής στη συνεδρίαση της 26-04-2017 για να δώσει περαιτέρω διευκρινίσεις και να εκθέσει τις απόψεις του επί των καταγγελιών. Εκλήθη επίσης, και ο σύλλογος με το με αρ. πρωτ. Γ/ΕΞ/2429/22-03-2017 έγγραφο, με το οποίο έλαβε γνώση των εγγράφων της υπόθεσης.

Στη συνεδρίαση της 26-04-2017 προσήλθαν εκ μέρους του συλλόγου ο κ. Στυλόπουλος Επαμεινώνδας, δικηγόρος με ΑΜΔΣΑ ..., ο Β, ... του συλλόγου και η κα Μάγδα Παβλίλκοβσκα με ΑΜΔΣΑ ..., δικηγόρος της εταιρείας «Μπόλος & Συνεργάτες», οι οποίοι εξέθεσαν προφορικά τις απόψεις τους και απάντησαν σε ερωτήσεις των μελών του τμήματος.

Στη συνέχεια, ο υπεύθυνος επεξεργασίας και ο σύλλογος έλαβαν προθεσμία και κατέθεσαν εμπρόθεσμα τα με αρ. πρωτ. Γ/ΕΙΣ/3634/05-05-2017, Γ/ΕΙΣ/3644/05-05-2017 υπομνήματα, αντίστοιχα. Ο υπεύθυνος επεξεργασίας αναφέρει μεταξύ άλλων στο υπόμνημά του ότι μετά από σχετική ηλεκτρονική αλληλογραφία με το σύλλογο για ζητήματα ελβετικού

φράγκου, εκ παραδρομής αντιγράφηκε ένας πολύ περιορισμένος αριθμός ηλεκτρονικών διευθύνσεων (κάτω των 10), ως ηλεκτρονικές διευθύνσεις πελατών του. Με τον τρόπο αυτό απεστάλη στον καταγγέλλοντα η εν λόγω ανεπιθύμητη αλληλογραφία και μόλις διαπιστώθηκε το ζήτημα προέβη σε άμεση διαγραφή των στοιχείων του καταγγέλλοντος από τη λίστα πελατών. Δεδομένου ότι το πρόβλημα διαπιστώθηκε άμεσα, δεν επικοινωνήσε με τον καταγγέλλοντα καθώς επιλύθηκε το θέμα αμέσως μόλις έγινε αντιληπτό. Αναφέρει επίσης ότι πρόκειται για μεμονωμένο περιστατικό, αφού ούτε ο υπεύθυνος επεξεργασίας ούτε η Αρχή έχουν δεχτεί άλλα παράπονα σχετικά.

Στο υπόμνημά του ο σύλλογος αναφέρει μεταξύ άλλων ότι ουδέποτε διαβίβασε ηλεκτρονικές διευθύνσεις μελών του στον υπεύθυνο επεξεργασίας, ότι κατά την ηλεκτρονική του επικοινωνία με τα μέλη του λαμβάνει όλα τα αναγκαία μέτρα ώστε να μην γνωστοποιούνται στοιχεία μελών του είτε σε τρίτους είτε σε άλλα μέλη και ότι το εν λόγω περιστατικό υπήρξε μεμονωμένο.

Η Αρχή, μετά από εξέταση όλων των στοιχείων του φακέλου και αναφορά στα διαμειφθέντα της συνεδρίασης της 26-04-2017, αφού άκουσε τον εισηγητή και τις διευκρινίσεις της βοηθού εισηγητή, η οποία στη συνέχεια αποχώρησε πριν από τη διάσκεψη και τη λήψη απόφασης, και κατόπιν διεξοδικής συζήτησης,

ΣΚΕΦΤΗΚΕ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟ ΝΟΜΟ

1. Το άρθρο 2 του ν. 2472/1997 ορίζει ότι «δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα» είναι «κάθε πληροφορία που αναφέρεται στο υποκείμενο των δεδομένων». «Υποκείμενο των δεδομένων» είναι «το φυσικό πρόσωπο στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα, και του οποίου η ταυτότητα είναι γνωστή ή μπορεί να εξακριβωθεί, δηλαδή μπορεί να προσδιορισθεί αμέσως ή εμμέσως, ιδίως βάσει αριθμού ταυτότητας ή βάσει ενός ή περισσότερων συγκεκριμένων στοιχείων που χαρακτηρίζουν την υπόστασή του από άποψη φυσική, βιολογική, ψυχική, οικονομική, πολιτιστική, πολιτική ή κοινωνική». Στο πλαίσιο αυτό, η διεύθυνση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου ενός φυσικού προσώπου αποτελεί προσωπικό δεδομένο, αφού μπορεί να λειτουργήσει ως στοιχείο έμμεσης αναγνώρισης του κατόχου της, επιτρέποντας την επικοινωνία με αυτόν, ενώ σε αρκετές περιπτώσεις φέρει ακόμα και στοιχεία του ονόματος του κατόχου. Επισημαίνεται δε ότι, σύμφωνα και με τη Γνώμη 4/2007 της ομάδας εργασίας του άρθρου 29 της Ε.Ε. σχετικά με την έννοια των προσωπικών δεδομένων, ειδικά κατά τη λειτουργία ηλεκτρονικών υπηρεσιών, στοιχεία έμμεσης

αναγνώρισης, όπως η διεύθυνση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, μπορούν επαρκώς σε ορισμένες περιπτώσεις να διακρίνουν ένα άτομο από άλλα στο πλαίσιο ενός συγκεκριμένου συνόλου, ακόμα και αν δεν έχει γίνει η εξακρίβωση του ονόματός του. Σύμφωνα με το άρθρο 2 στοιχ. ζ) ν. 2472/1997, ως “υπεύθυνος επεξεργασίας”, ορίζεται κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο που καθορίζει τον σκοπό και τον τρόπο επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.

2. Το άρθρο 4 του ν. 2472/1997 ορίζει ότι τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα για να τύχουν νόμιμης επεξεργασίας πρέπει : α) να συλλέγονται κατά τρόπο θεμιτό και νόμιμο για καθορισμένους, σαφείς και νόμιμους σκοπούς και να υφίστανται θεμιτή και νόμιμη επεξεργασία ενόψει των σκοπών αυτών; β) να είναι συναφή, πρόσφορα, και όχι περισσότερα από όσα κάθε φορά απαιτείται εν όψει των σκοπών της επεξεργασίας; γ) να είναι ακριβή και, εφόσον χρειάζεται, να υποβάλλονται σε ενημέρωση; δ) να διατηρούνται σε μορφή που να επιτρέπει τον προσδιορισμό της ταυτότητας των υποκειμένων τους μόνο κατά τη διάρκεια της περιόδου που απαιτείται για την πραγματοποίηση των σκοπών της συλλογής τους και της επεξεργασίας τους.

3. Όταν ο σκοπός της επεξεργασίας είναι η απευθείας εμπορική προώθηση προϊόντων και υπηρεσιών για διαφημιστικούς σκοπούς με χρήση αυτόματων συστημάτων κλήσης, τυγχάνει εφαρμογής το ειδικότερο άρθρο 11 ν. 3471/2006 για την προστασία των προσωπικών δεδομένων στις ηλεκτρονικές επικοινωνίες. Ειδικότερα, σύμφωνα με την παρ. 1 του παραπάνω άρθρου, *«η χρησιμοποίηση αυτόματων συστημάτων κλήσης, ιδίως με χρήση συσκευών τηλεομοιοτυπίας (φαξ) ή ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, και γενικότερα η πραγματοποίηση μη ζητηθεισών επικοινωνιών με οποιοδήποτε μέσο ηλεκτρονικής επικοινωνίας χωρίς ανθρώπινη παρέμβαση, για σκοπούς απευθείας εμπορικής προώθησης προϊόντων ή υπηρεσιών και για κάθε είδους διαφημιστικούς σκοπούς, επιτρέπεται μόνο αν ο συνδρομητής συγκατατεθεί εκ των προτέρων ρητώς»*. Η Αρχή με την Οδηγία 2/2011 για την ηλεκτρονική συγκατάθεση περιγράφει αναλυτικά τις προϋποθέσεις και τους τρόπους νόμιμης λήψης της συγκατάθεσης με ηλεκτρονικά μέσα για τους σκοπούς της ανωτέρω διάταξης. Μοναδική εξαίρεση στην υποχρέωση λήψης προηγούμενης συγκατάθεσης αποτελεί, σύμφωνα με την παρ. 3 του ίδιου άρθρου, η περίπτωση κατά την οποία τα στοιχεία επαφής ηλεκτρονικού ταχυδρομείου αποκτήθηκαν νομίμως, στο πλαίσιο της πώλησης προϊόντων ή υπηρεσιών ή άλλης συναλλαγής και χρησιμοποιούνται για την απευθείας προώθηση παρόμοιων προϊόντων ή υπηρεσιών του προμηθευτή ή για την εξυπηρέτηση παρόμοιων σκοπών και υπό τις λοιπές προϋποθέσεις που θέτει η συγκεκριμένη παράγραφος. Επισημαίνεται ότι τα παραπάνω, σύμφωνα με την παρ. 7 του άρθρου 11 ν. 3471/2006,

ισχύουν και για παραλήπτες μηνυμάτων ηλεκτρονικού ταχυδρομείου που είναι νομικά πρόσωπα.

4. Σύμφωνα με το άρθρο 12 του ν. 2472/1997 καθένας έχει δικαίωμα να γνωρίζει εάν δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα που τον αφορούν αποτελούν ή αποτέλεσαν αντικείμενο επεξεργασίας. Προς τούτο, ο υπεύθυνος επεξεργασίας, έχει υποχρέωση να του απαντήσει εγγράφως. Το υποκείμενο των δεδομένων έχει δικαίωμα να ζητεί και να λαμβάνει από τον υπεύθυνο επεξεργασίας, χωρίς καθυστέρηση και κατά τρόπο εύληπτο και σαφή πληροφορίες που περιλαμβάνουν όλα τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα που το αφορούν, καθώς και την προέλευσή τους, τους σκοπούς της επεξεργασίας, τους αποδέκτες ή τις κατηγορίες αποδεκτών. Το δικαίωμα ασκείται με την υποβολή της σχετικής αίτησης στον υπεύθυνο της επεξεργασίας. Εάν ο υπεύθυνος επεξεργασίας δεν απαντήσει εντός δεκαπέντε (15) ημερών ή εάν η απάντησή του δεν είναι ικανοποιητική, το υποκείμενο των δεδομένων έχει δικαίωμα να προσφύγει στην Αρχή.

5. Στην υπό κρίση περίπτωση ο υπεύθυνος επεξεργασίας πραγματοποίησε αποστολή μηνυμάτων ηλεκτρονικού ταχυδρομείου προκειμένου να προωθήσει υπηρεσίες του χωρίς να έχει εξασφαλίσει την προηγούμενη συγκατάθεση των παραληπτών των μηνυμάτων. Δεν προσκόμισε στοιχεία τα οποία να αποδεικνύουν τη λήψη συγκατάθεσης του καταγγέλλοντος ή την ύπαρξη προηγούμενης σχέσης επαγγελματικού χαρακτήρα με τον καταγγέλλοντα. Επίσης, δεν ικανοποίησε το δικαίωμα πρόσβασης του καταγγέλλοντα αφού δεν απάντησε στα μηνύματα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου μέσω των οποίων ο καταγγέλλων ζήτησε να πληροφορηθεί την πηγή των προσωπικών δεδομένων που επεξεργάζεται ο υπεύθυνος επεξεργασίας. Καθώς η συγκεκριμένη περίπτωση δεν εμπίπτει στην εξαίρεση της παρ. 3 άρθρου 11 ν. 3471/2006, η πραγματοποιούμενη επεξεργασία συνιστά αζήτητη ηλεκτρονική επικοινωνία χωρίς τη συγκατάθεση των παραληπτών (spam) και παραβιάζει την παρ. 1 άρθρου 11 του ίδιου νόμου και αιτιολογεί την, κατ' εφαρμογή της διατάξεως του άρθρου 21 παρ. 1 εδαφ. β' και ε' ν. 2472/1997, επιβολή των διοικητικών κυρώσεων, λαμβάνοντας υπόψη τη βαρύτητα της παράβασης αλλά και το γεγονός ότι η Αρχή έλαβε μία μόνο καταγγελία.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ

Η Αρχή λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω,

α) επιβάλλει στη δικηγορική εταιρεία «Μπόλος & Συνεργάτες» πρόστιμο χιλίων (1.000) ευρώ για παράνομη συλλογή και περαιτέρω χρήση προσωπικών δεδομένων για τον

σκοπό της απευθείας εμπορικής προώθησης και διαφήμισης μέσω της αποστολής αζήτητης ηλεκτρονικής επικοινωνίας (παραβίαση του άρθρου 11 ν. 3471/2006).

β) επιβάλει αυστηρή προειδοποίηση στην δικηγορική εταιρεία «Μώλος & Συνεργάτες» να ικανοποιεί εφεξής προσηκόντως το προβλεπόμενο από το άρθρο 12 του ν. 2472/1997 δικαίωμα πρόσβασης των υποκειμένων των προσωπικών δεδομένων τα οποία επεξεργάζεται.

Ο Αναπληρωτής Πρόεδρος

Η Γραμματέας

Γεώργιος Μπατζαλέξης

Ειρήνη Παπαγεωργοπούλου